

Migration and Social Work: An Overview of Economic Support Services for Migrants in Türkiye

Yalçın Yalman^{1,a,*}, Nihat Harmandaoğlu

¹ Management and Organisation, Health Tourism Management Pr., Cumhuriyet Social Sciences Vocational School, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye

² Department of Migration Studies, Institute of Social Sciences, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 09/06/2023

Accepted: 27/06/2023

ABSTRACT

Migration refers to the process of moving individuals or groups from one place to another, typically involving a change in their permanent residence. It can be caused by a variety of reasons, such as economic opportunities, social or political factors, environmental conditions, or personal desires. Migration can be domestic or international and voluntary or compulsory. Adapting to new cultures often entails significant challenges and adjustments for immigrants, including seeking employment, accessing services, and building a sense of belonging in the destination. Migration has played a vital role throughout history, shaping societies, economies, and demographics around the world. Migration refers to the process of moving individuals or groups from one place to another, typically involving a change in their permanent residence. It can be caused by a variety of reasons, such as economic opportunities, social or political factors, environmental conditions, or personal desires. Migration can be domestic or international and voluntary or compulsory. Adapting to new cultures often entails significant challenges and adjustments for immigrants, including seeking employment, accessing services, and building a sense of belonging in the destination. Migration has played a vital role throughout history, shaping societies, economies, and demographics around the world. Since its inception, humanity has migrated in order to maintain a safe life and reach a higher level of welfare. Migration, which has been occurring for centuries, is a dynamic phenomenon in terms of its content. Before, during, and after migration, people go through different psycho-social and socio-economic processes. These processes have physical, psychological, sociological, and economic effects on individuals and societies. Policy studies and practices are carried out at international and national levels in order to reduce and eliminate the harms of these effects and to bring immigrants to full well-being. This study has revealed the importance of economic support for immigrants to ensure their successful integration into host societies. To this end, the economic support services provided to immigrants in Turkey as part of social services have been examined based on official statistics.

Keywords: Migration, Economic Supports to Immigrants, Immigrant Integration, Social Services, Aid to Migrants

Göç ve Sosyal Hizmet: Türkiye’de Göçmenlere Yönelik Ekonomik Destek Hizmetlerine Bakış

Süreç

Geliş: 09/06/2023

Kabul: 27/06/2023

Öz

Göç, bireylerin veya grupların bir yerden başka bir yere taşınması sürecini ifade eder ve tipik olarak daimi ikametgâhlarında bir değişiklik içerir. Ekonomik fırsatlar, sosyal veya politik faktörler, çevresel koşullar veya kişisel istekler gibi çeşitli nedenlerle ortaya çıkabilir. Göç, ülke içinde veya uluslararası olabilir ve gönüllü veya zorunlu olabilir. Genellikle göçmenler için yeni kültürlere uyum sağlama, iş arama, hizmetlere erişim ve varış yerinde aidiyet duygusu oluşturma dâhil olmak üzere önemli zorluklar ve düzenlemeler gerektirir. Göç, tarih boyunca dünya genelinde toplulukları, ekonomileri ve demografiyi şekillendirerek hayati bir rol oynamıştır. İnsanlık, varoluşundan itibaren güvenli bir yaşam sürdürerek hayatını devam ettirebilmek ve daha yüksek bir refah seviyesine ulaşabilmek için göç etmiştir. Yüzyıllar boyu süren göç, içeriği bakımından dinamik bir olgudur. Göç öncesi, sırası ve sonrasında kişiler farklı psiko-sosyal ve sosyo-ekonomik süreçlerden geçmektedir. Bu süreçlerin kişi ve toplumlar üzerinde fiziksel, psikolojik, sosyolojik ve ekonomik etkileri olmaktadır. Bu etkilerin zararlarının azaltılarak ortadan kaldırılması ve göç edenlerin tam iyilik haline ulaştırılması için uluslararası ve ulusal düzeyde politika çalışmaları ve uygulamalar yapılmaktadır. Bu çalışmada, ev sahibi toplumlara başarılı bir şekilde entegre olmalarını sağlamak için göçmenlere sağlanan ekonomik desteğin önemi ortaya konularak, bu amaçla Türkiye’de göçmenlere sosyal hizmet kapsamında sağlanan ekonomik destek hizmetleri, resmi istatistiklerden de yola çıkarak incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmenlere Ekonomik Destekler, Göçmen Entegrasyonu, Sosyal Hizmetler, Göçmenlere Yapılan Yardımlar

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

yyalman@cumhuriyet.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-4340-7068>

How to Cite: Yalman Y, Harmandaoğlu N(2023) Migration and Social Work: An Overview of Economic Support Services for Migrants in Türkiye, International Journal of Current Social Science, 2(1):10-14,2023

Giriş

Giderek birbirine bağlanan bir dünyada, gönüllü veya zorunlu olarak insanların sınırlar ötesi hareketi toplumlar üzerinde belirleyici faktörlerden biri haline gelmiştir. Farklı becerileri, yetenekleri ve beklentileri ile göçmenler, uyum sağladıkları ulusların, sosyal, kültürel ve ekonomik dokusuna önemli ölçüde etkide bulunurlar. Göçmenlere sağlanacak ekonomik destekler, yalnızca başarılı bir şekilde entegre olmalarına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda bir bütün olarak ev sahibi ülke için çok sayıda fayda da sağlar.

Göçmenlere ekonomik destek sağlanmasının başlıca nedenlerinden biri ekonomik büyüme üzerindeki olumlu etkisidir. Göçmenler genellikle yeniliği teşvik edebilecek ve üretkenliği artırabilecek benzersiz becerilere, niteliklere ve girişimci ruha sahiptir. Toplumlar, finansal kaynaklara, iş eğitime ve iş geliştirme programlarına erişmelerini sağlayarak, yeni işletmeler kurma, istihdam fırsatları yaratma ve ekonomik genişlemeye katkıda bulunma potansiyellerini açığa çıkarır.

Birçok ülke, beceri eksiklikleri veya demografik değişimler nedeniyle belirli sektörlerde işgücü piyasası boşluklarıyla karşı karşıyadır. Göçmenler, uzmanlık ve yeteneklerini kalifiye işgücü sıkıntısı olan sektörlere getirerek bu boşlukların doldurulmasına yardımcı olabilir. Toplumlar, göçmenleri uygun eğitim ve öğretim fırsatlarıyla destekleyerek, göçmenlerin becerilerini işgücü piyasası ihtiyaçlarını karşılamak ve ekonomik üretkenliği desteklemek için kullanabilir.

Göçmenlere yönelik ekonomik destek, işgücüne başarılı bir şekilde entegre olmalarını kolaylaştırarak, ev sahibi ülke için artan vergi gelirlerine yol açar. Göçmenler iş bulduca ve gelir elde ettikçe vergi tabanına katkıda bulunarak kamu hizmetlerinin ve altyapı gelişiminin finanse edilmesine yardımcı olurlar. Bu da hem yerli vatandaşlara hem de göçmenlere fayda sağlayarak daha kapsayıcı ve eşitlikçi bir toplumu teşvik eder.

Göçmenlere ekonomik destek aynı zamanda bir insani kaygı konusudur. Birçok göçmen, başka yerlerde güvenlik ve daha iyi fırsatlar arayarak çatışma, zulüm veya ekonomik zorluklar nedeniyle kendi ülkelerini terk etmektedir. Onlara sağlanacak ekonomik destekler, insan hakları ilkelerinin korunmasına, savunmasız bireylerin ve ailelerin hayatlarını onurlu bir şekilde yeniden inşa etmelerine yardımcı olmaktadır.

Adil ve kapsayıcı bir toplum sağlamak için, göçmenler için, özellikle de ekonomik zorluklarla karşı karşıya olanlar için bir güvenlik ağı sağlamak esastır. Devletler genellikle göçmenlere uzanan, mali yardım, sağlık ve diğer sosyal hizmetler sunan sosyal refah programları oluşturur. Bu programlar, göçmenlerin ilk yerleşim dönemlerinde karşılaştıkları zorlukları hafifletmeyi ve ev sahibi ülkenin sosyal dokusuna entegrasyonlarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Sağlık, eğitim ve sosyal güvenliğe erişim sağlayarak, toplumlar eşit fırsatlara ve sosyal adalete olan bağlılıklarını gösterirler.

Göç Olgusunun Tanımı ve Göçmenlik Kavramları

Sosyal, siyasal, ekonomik veya doğal afetler sebebiyle oluşabilen göçün sınıflandırma şekline göre farklı tanımlamaları olabilmektedir. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) göçü; "uluslararası bir sınırı geçerek veya bir ülke içerisinde bir bireyin mevcut ikametinden başka bir yere hareket etmesi" olarak tanımlamaktadır (IOM, 2019: s. 137). IOM, tanımından anlaşılacağı üzere göçü, ülke içinde yapılan yer değişikliği kapsamında iç göç ve ülkeler arası gerçekleştirilme durumuna göre dış göç olmak üzere iki türe ayırmıştır. Gerçekleşme şekline ve yasal durumuna göre de farklılık gösteren göç olgusu ülkemiz mevzuatında düzenli ve düzensiz olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013). Göçmenlere etkisi nedeniyle bilinmesi gereken bir diğer göç türü ise gönüllü ve zorunlu göç türleridir. Kişiler veya topluluklar ikamet ettikleri yerleri kendi istekleriyle terk ederek gönüllü olarak göç edebildikleri gibi ölüm tehlikesi, işkence görme ve cezalandırılma korkusu, özgürlüklerin sınırlandırılması ve resmi otoritelerin zorlamaları sonucunda zorunlu olarak göç edebilirler (Adıgüzel, 2022: s. 21). Deprem, sel, yangın gibi doğal afetler ve iklim koşullarının yaşam için elverişsiz hale gelmesi de zorunlu göçün nedenleri arasında yer almaktadır. Kişiler ve gruplar üzerinde biyopsikososyal etkileri açısından en zorlayıcı olan göç türünün zorunlu göç olduğu bilinmektedir.

Göç konusunda bilinmesi gereken diğer kavramlar ise göçmen, mülteci ve sığınmacıdır. Uluslararası hukukta genel geçer bir göçmen tanımı bulunmamakla birlikte genel kanı, çeşitli nedenlerle yaşadığı yerden uzaklaşarak bir ülke içinde veya uluslararası bir sınırın dışına, geçici veya kalıcı olarak hareket eden kişiye göçmen denir (IOM, 2019). Mültecilerin hukuki durumuna dair sözleşmede mülteci, "1 Ocak 1951' den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen birey" olarak belirtilmektedir. Sığınmacı ise zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişidir (IOM, 2013). Uluslararası koruma statüleri haricinde bilinmesi gereken bir diğer kavram geçici koruma statüsüdür. Geçici koruma statüsü, uluslararası sözleşmelerde yer alan bir koruma türü olmamakla birlikte yalnızca devletin takdir yetkisine bağlı olarak tanınan bir koruma statüsüdür. "Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma statüsü" verilmektedir (YUKK, 2013). Bu kapsamda ülkemize kitlesel olarak gelen ve uluslararası koruma statüsü verilemeyen Suriyeliler geçici

koruma statüsü kapsamında olup kişilerin, varlığını sürdürme ve refah seviyesini artırmayı amaçlayan bu coğrafi hareketliliği, bir zorlama unsurunun var olduğu, istem dışı bir göç türü olan zorunlu göçe dahil olmaktadır (Selçuk, 2021: s. 19).

Dünya göç raporuna göre 2020 yılı itibari ile dünya üzerinde 281 milyon göçmen vardır. Bunun 26.4 milyonu mülteci, 4.1 milyonu ise sığınmacıdır (World Migration Report, 2022). Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliğine verilerine göre 2022 ortası itibari ile 32.5 milyon mülteci, 4.9 milyon sığınmacı vardır ve ülkemiz üst üste dokuz kez dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumundadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne göre (UNHCR) ülkemizde 3.6 milyon geçici koruma altında Suriyeli, 318.000 de uluslararası koruma başvuru ve statü sahibi bulunmaktadır (UNHCR, 2023).

Yukarıda verilen sayılar her biri kişiyi ifade etmektedir. Kişi ise özelinde fiziksel, psikolojik ve sosyolojik ihtiyaçları olan ve karşılamakta güçlük çektiği bu ihtiyaçların yerine getirilmesi için dilini, kültürünü, yaşam koşul ve kurallarını bilmediği bir ülkeye sığınmış kişilere karşılık gelmektedir.

Göç ve Sosyal Hizmet İlişkisi

Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonuna (IFSW, 2014) göre "sosyal hizmet; sosyal değişimi ve gelişimi, sosyal bütünleşmeyi, insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmelerini destekleyen uygulama temelli bir meslek ve akademik disiplindir. Sosyal hizmet, sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkelerini merkeze alır. Sosyal hizmet teorileri, beşeri bilimler, sosyal bilimler ve yerel bilgi ile desteklenen sosyal hizmet, yaşam zorluklarıyla mücadele etmek ve iyilik halini geliştirmek için insanlarla ve yapılarla çalışır. Sosyal hizmetin bu tanımı ulusal ve/veya bölgesel düzeylerde geliştirilebilir." Tanımdan da anlaşılacağı üzere sosyal hizmet insanların herhangi bir ayırım gözetmeden içinde buldukları dezavantajlı durumdan kurtularak insani yaşam koşullarına ulaşmalarını amaçlar. Bu amaç doğrultusunda, içinde buldukları zorlu koşullar kapsamında, göçmenler ve sığınmacılar da müracaatçı kitlelerini oluşturmaktadır. Varlıklarını devam ettirebilmeleri için fiziksel, duygusal, sosyal ve ekonomik ihtiyaçları karşılanması gereken göçmenlerin ve sığınmacıların gereksinimlerinin karşılanmasında sosyal hizmetin etkin bir rolü bulunmakta olup bu kapsamda politika, program ve projeler uygulanmaktadır.

Yaşam hakları korunmuş ve güvenlikleri sağlanarak barınma hizmetinden faydalanmış olan sığınmacıların karşılanması gereken en önemli ihtiyaçlarından birini ekonomik gereksinimleri oluşturmaktadır. Sığınmacıların ekonomik ihtiyaçlarının karşılanması adına uluslararası ve ulusal düzeyde uygulayıcılar ve destekçiler bulunmaktadır. Sosyal hizmetler kapsamında, Uluslararası alanda nakdi yardım sunan örgütler Uluslararası Göç Örgütü (IMO), Avrupa Birliği Sivil Koruma ve İnsani Yardım Ofisi (ECHO), BM Dünya Gıda Programı (WFP), Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu ve Avrupa Komisyonu Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakereleri Genel Müdürlüğü

(DG NEAR) gösterilebilir. Ulusal düzeyde ise kamu alanında özellikle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, belediyeler ve STK'lar sosyoekonomik yardım sağlayıcılara örnek olarak verilebilir.

Uluslararası Desteklerle Sunulan Ekonomik Yardımlar

Ülkemizde, uluslararası kurumların destekleriyle uygulanmakta olan ekonomik yardım platformlarının başında Sosyal Uyum Yardımı (SUY) programı gelmektedir. 2011 yılında Suriye'de yaşanan iç karışıklıklar nedeni ile ülkemize yoğun bir şekilde sığınmacı akımı yaşanmıştır. Mağdur olan bireylerin temel yaşamsal gereksinimlerinin onurlu bir şekilde karşılanabilmesi için Avrupa Birliği Sivil Koruma ve İnsani Yardım (ECHO) fonu tarafından Kızılaykart Nakit Transfer Programları (NTP) aracılığı ile 2016 yılından itibaren nakit temelli destek sağlanmaktadır (Türk Kızılay, 2019). Türk Kızılay, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) ve BM Dünya Gıda Programı (WFD) ile ortaklaşa yürütülen SUY programı, Nisan 2020 itibarıyla BM Gıda Programı yerine Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC) ile birlikte yürütülmektedir (Kızılay, 2022a). Kızılaykart Programları kapsamında Sosyal Uyum Yardımı, Tamamlayıcı Sosyal Uyum Yardım Projesi ve Yabancılar Yönelik Şartlı Eğitim Yardımı programları uygulanmaktadır.

Sosyal Uyum Yardım Projesi

Geçici barınma merkezleri dışında yaşamakta olan geçici koruma, uluslararası koruma, uluslararası koruma başvuru sahibi ve insani ikamet iznine sahip kişiler aşağıda belirtilen hususları sağlamaları halinde sosyal uyum yardımı alabilmektedir.

- Hanede 18 - 59 yaş arası yetişkin erkek birey olması durumunda:
Hanedeki 18 -59 yaş arası her yetişkin erkek bireyin bakmakla yükümlü olduğu bağımlı birey oranı 1.5 veya üzeri olmalıdır (bağımlı birey 0 - 17 yaş arasındaki çocuk ve 60 yaş ve üzeri yetişkinleri kapsamaktadır).
- Hanede 18 - 59 yaş arası yetişkin erkek birey olmaması durumunda:
Hanedeki 18 - 59 yaş arasındaki yetişkin kadın birey sayısı 2'yi, toplam birey sayısı 6'yı geçmemelidir.
Belirtilen koşulların uygunluğu halinde kişi başı aylık 300 TL ödeme yapılmaktadır. 2023 Nisan ayında 1.541.349 kişiye 482 milyon TL ödeme yapılmış olup toplamda 18 milyar TL ödeme gerçekleştirilmiştir. (Türk Kızılay, 2023).

Tamamlayıcı Sosyal Uyum Yardım Projesi

Geçici barınma merkezleri dışında yaşamakta olan geçici koruma, uluslararası koruma, uluslararası koruma başvuru sahibi ve insani ikamet iznine sahip kişilerden engellilik düzeyi %50 ve üzeri olan ağır engelli kişilere aylık 450 TL ödeme yapılmaktadır. 2023 Nisan ayında 382.277 kişiye 191 milyon TL ödeme yapılmış toplamda 3 milyar TL ödeme gerçekleştirilmiştir (Türk Kızılay, 2023).

Yabancılarla Yönelik Şartlı Eğitim Yardımı

Kırılgan hanelerin okul çağındaki çocuklarını düzenli olarak okula göndermeleri konusunda teşvik etmek amacı ile uygulanmaktadır. Kamp dışında ikamet eden, herhangi bir geliri ve sosyal güvencesi olmayan göçmen ailelerinden eğitimine devam eden çocuklardan anaokulundan 8.sınıfa kadar sınıf aralığında olan kız çocuğu için aylık 100 TL, erkek çocuğu için aylık 90 TL, 9-12.sınıf arası eğitimine devam eden kız çocuğu için aylık 150 TL, erkek çocuğu için ise aylık 130 TL, Hızlandırılmış Eğitim Programına dâhil olan her erkek ve kız çocukları için aylık 150 TL ödeme yapılmaktadır. Bu ödemelere ek olarak her okul döneminin başında 100 TL'lik ek ödemeler de gerçekleştirilmektedir (Türk Kızılay, 2022b). 2017 yılı Mayıs ayından itibaren 494.621 çocuk programdan en az bir defa yararlanmış olup Mart ayında 89.899.580 TL ödeme yapılmıştır (Türk Kızılay, 2023).

Bu yardım programı Avrupa Birliği, Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları Birimi (ECHO), ABD Nüfus, Mülteciler ve Göç Dairesi (USBPRM) ve Norveç Hükümeti tarafından fonlanmakta; Türk Kızılay, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu (UNICEF) tarafından ortaklaşa yürütülmektedir (Türk Kızılay, 2022b).

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Tarafından Sunulan Ekonomik Destek Hizmetleri

Bireyin, ailenin ve toplumsal değerlerin korunması, güçlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik bütüncül ve adil sosyal hizmet modelleri geliştirmek ve uygulamak misyonuna sahip olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının (ASHB) çocukları ve engellileri koruyucu ve destekleyici hizmetleri bulunmakta olup bu hizmetlerden göçmenler de yararlanabilmektedir (ASHB, 2023a) (Çizelge 1).

Çizelge 1. Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti Ödeme Tutarları (2023 Yılı)

Table 1. Social and Economic Support Service Payment Amounts (2023)

	Okul Öncesi Çocuk	2.060 TL
Sürelî Destek	İlköğretime Devam Eden Çocuk	3.090 TL
	Ortaöğretime Devam Eden Çocuk	3.296 TL
	Ortaöğretim Seviyesinde Olup Eğitimine Devam Etmeyen Çocuk	2.060 TL
Geçici Destek	1 Kat	4.120 TL
	2 Kat	8.240 TL
	3 Kat	12.359,99 TL

Kaynak: <https://www.aile.gov.tr/chgm/uygulamalar/sosyal-ve-ekonomik-destek-hizmeti/> (Erişim Tarihi: 08.06.2023)

Evde Bakım Aylığı Hizmeti

Evde bakım aylığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının engelli odaklı hizmetlerinden biridir. Amaç, bakıma muhtaç engellilerin akrabaları ya da vasileri yanına bakımlarının sağlanmasıdır ve bu hususta bakanlık tarafından bakıcıya aylık olarak, mevcut durumda, 4.336,84 TL ödeme yapılır.

İlgili hizmetin alınabilmesi için;

- Engellilik sınıflandırmasına göre yetişkinler için "tam bağımlı", çocuklar için "Çok ileri düzeyde ÖGV", "Belirgin ÖGV" ve "Özel koşul gereksinimi var (ÖKGV)

Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti

Sosyal ve ekonomik destek (SED) hizmetleri yoksulluk içerisinde olup temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve hayatını sürdürmekte güçlük çeken çocuk ve gençlerin bakımı konusunda ailelerin desteklenmesi amacıyla sunulan bir hizmettir (Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, 2015: madde 1). Belirtilen amaç doğrultusunda, ülkemize göç etmiş olup insani yaşam koşullarından uzak bir yaşantıya sahip olan ve desteklenmemesi halinde kurum bakımına alınma riski taşıyan çocuklu göçmen ailelere çocuklarının ihtiyaçlarını karşılaması adına geçici ve süreli olmak üzere sosyal ve ekonomik destek hizmeti sunulmaktadır. Hizmet sadece ekonomik desteği içermemekte aynı zamanda çocukların fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimleri takip edilmekte çocukların biyopsikososyal yönden izlemeleri de yapılmaktadır.

Sunulan hizmetin kendi içerisinde koşulları bulunmakta olup gerekli başvurunun ardından hem gelir hem de korunmaya ihtiyaç duyma açılarından ayrıntılı sosyal inceleme yapılmaktadır. Gerekli inceleme ve onay sürecinin tamamlanmasının ardından çocukların eğitim durumlarına göre en düşük memur aylığı üzerinden yapılan hesaplamalar doğrultusunda ödemeler yapılmaktadır (SED, 2015: madde 13).

2023 Mayıs ayında 178 bin çocuğun masraflarının karşılanması için 561.123.454 TL sosyal ve ekonomik destek ödemesi yapılmıştır (ASHB, 2023b). Ülkemizde 1.628.077 geçici koruma altındaki 0-18 yaş arası çocuk bulunduğu (Göç İdaresi Başkanlığı [GİB], 2023) ve ekonomik yetersizlikleri de göz önünde bulundurulduğunda, Suriyeli çocukların da sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlandığı düşünülmektedir. Ancak bakanlık kaynaklarında hizmetten yararlanan göçmen çocuklara dair herhangi bir veri paylaşımı yapılmamaktadır.

ibareli raporu bulunması,

- Hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarının, asgari ücretin aylık net tutarının 2/3'ünden daha az olması (5.671,20 TL),
- Yapılan inceleme ile engellinin "bakım ihtiyacı olan engelli" olarak sınıflandırılması gerekmektedir (Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği, 2023).

Evde bakım aylığı hizmetinin sunulabilmesi için göçmenler açısından en önemli unsur ikamet izin belgesinin bulunmasıdır. Bu belgeye sahip olan uluslararası koruma statüsü (mülteci, şartlı mülteci ve

ikincil koruma), uluslararası koruma başvuru sahibi ve insani ikamet izni olan kişiler evde bakım aylığı hizmetinden yararlanabilmektedir. Ancak ikamet izinleri bulunmayan geçici koruma statüsüne sahip kişiler bu hizmetten yararlanamamaktadır.

Yerel Düzeyde Ayni ve Nakdi Yardımlar

Belediyeler nezdinde ihtiyaç sahibi göçmenlere ayni ve nakdi yardımlar yapılmaktadır. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin en fazla yaşadığı üç il İstanbul, Gaziantep ve Şanlıurfa'dır (GİB, 2023). Belirtilen büyükşehirler tarafından özellikle 2011 yılından itibaren, istenilen koşullara sahip sığınmacılara, düzenli ve kapsamlı ayni ve nakdi yardımlar yapılmaktadır.

Sivil Toplum Kuruluşları (STK) Tarafından Yapılan Yardımlar

Uluslararası ve ulusal düzeyde yer alan da STK'lar da göçmenlere ayni ve nakdi yardımlarda bulunabilmektedir. Kendi içlerinde şartları bulunan STK'lar ihtiyaç içerisinde olan göçmenlere ekonomik ve ayni (gıda, yakacak, giysi, tıbbi malzeme vb.) yardımlar yapmaktadır.

Sonuç

Hayatını güvenli bir şekilde idame ettirebilmek ve daha yüksek bir refah seviyesine ulaşmak adına ikamet yerlerinden ayrılmış olan ve özellikle zorunlu göç ile kendi öz kaynaklarının tamamını yanında getiremeyen, gerekli hazırlıkları yapamayan ve fiziksel, duygusal, sosyal ve ekonomik olarak zorlu bir süreçten geçen sığınmacıların öncül ihtiyaçlarının karşılanarak insani yaşam koşullarına ulaşmasında ekonomik destek programları önemlidir. İnsanların onurlu bir şekilde yaşamalarını yasal güvence altına almak adına imza altına alınmış olan uluslararası alandaki İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme bu ekonomik destek programlarının yasal dayanağını oluşturmaktadır. Her ne kadar Batılı Devletlerin bu yardımları, sığınmacıların kendi topraklarına gelerek sosyal, siyasi, ekonomik ve güvenlik açılarından risk oluşturmalarının önüne geçme amacı oluştursa da hem sığınmacıların temel gereksinimlerinin karşılanması hem de hedef ve transit ülke konumundaki ülkemizin bu gereksinimlerin karşılanması noktasında mali yükünün hafifletilmesi adına önem arz etmektedir.

İhtiyaç sahibi göçmenlere sunulan ayni ve nakdi yardımların uluslararası ve ulusal düzeyde farklı kurumlar ve STK'lar tarafından sunulması, ulaşılabilecek göçmen sayısı açısından önemlidir. Ancak bu yardımların geçiciliği ve ekonomik kaynakların sonsuz olmadığı düşünüldüğünde sürdürülebilir olmadığı anlaşılmaktadır. Ekonomik desteklerin yanı sıra kişilerin içerisinde bulunduğu ülkenin iş hayatına ve ekonomik koşullarına uyumunu sağlayacak politikaların oluşturulması gerekli görülmektedir. Böylece hem ülkenin mali yükü azalacak hem de göçmenlerin uyumu kolaylaşacaktır.

Sosyal ve ekonomik yardım hizmetlerinden yararlanan kişilerin kapsamlı şekilde verilerinin paylaşılması, risk

haritalarının oluşturulması, hizmetlerin etkililiğinin araştırılması ve bu doğrultuda politika üretilmesi adına önemli görülmektedir.

Uluslararası ve ulusal düzeyde, göçmenlerin tamamını kapsayıcı ve çeşitli yönlerden geliştirici olacak şekilde sürdürülebilir kalkınma programlarının uygulanmasının göçmenlerin evrensel insan hakları bağlamında daha nitelikli bir yaşam sürdürmeleri ve hayatlarına onurlu ve insan vakarına yakışır bir şekilde devam etmeleri için önemli olduğu düşünülmektedir.

Günümüzün küreselleşen dünyasında, göçmenler için ekonomik destek sadece ahlaki bir zorunluluk değil, aynı zamanda pragmatik bir gerekliliktir. Göçmenlere gerekli finansal kaynakları, eğitimi ve fırsatları sağlayarak, topluma anlamlı bir şekilde katkıda bulunma ve ekonomik büyümeyi yönlendirme potansiyellerini ortaya çıkarılabilir. Ekonomik desteğin önemini kabul etmek, göçmenlerin başarılı bir şekilde entegre olmalarını sağlayarak daha güçlü, daha kapsayıcı topluluklara ve herkes için daha parlak bir geleceğe yol açacaktır.

Kaynaklar

- Adıgüzel, Y. (2022). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2023a). <https://www.aile.gov.tr/bakanlik/hakkinda/misyon-ve-vizyonumuz>.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2023b, 16 Mayıs). <https://www.aile.gov.tr/haberler/bakanimiz-derya-yanik-mayis-ayi-icerisinde-561-123-454-tl-sed-odemesi-yaptik/>
- Cenevrede 28 Temmuz 1951 tarihinde imzalanmış olan Mültecilerin Hukuki Durumuna dair Sözleşmenin onaylanması hakkında Kanun, T.C. Resmi Gazete, 10898, 29 Ağustos 1961.
- Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği. T.C. Resmi Gazete, 32202, 26 Mayıs 2023
- Göç İdaresi Başkanlığı. (11 Mayıs 2023). <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>. Erişim Tarihi: 19.05.2023.
- International Federation Of Social Workers (IFSW). (Temmuz 2014). *Global definition of social work*. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>. Erişim Tarihi: 30.05.2023.
- International Organization for Migration (IOM). (2013). Glossary on Migration . *International Migration Law Series* 34.
- International Organization for Migration (IOM). (2019). *Göç Terimleri Sözlüğü Series* 31, 2. Baskı.
- International Organization for Migration (IOM). (2022). *World Migration Report 2022*.
- Koray, M. (2022). *Sosyal Politika*. Ankara: İmge Kitabevi Yayıncılık.
- Selçuk, O. (2021). Göç, Göçmenlerle Çalışma ve Sosyal Hizmet. Gencer T. E, Güzel B (Ed.), *Göç Olgusuna İlişkin Temel Kavramlar* (ss. 15-40). Ankara: Nobel Yayınları.
- Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetler Hakkında Yönetmelik. T. C. Resmi Gazete, 29284, 3 Mart 2015.
- Türk Kızılay. (2019). *Sosyal uyum yardımı (SUY) programı teknik analiz raporu*.
- Türk Kızılay. (2022b). *Şartlı eğitim yardım (ŞEY) programı hakkında*. <https://kizilaykart.org/sey/tr/index.html>.
- Türk Kızılay. (Kasım 2022a). *Aylık bilgi notu*.
- Türk Kızılay. *Yabancılarla yönelik sosyal uyum yardımı (SUY) programı*. <https://platform.kizilaykart.org/tr/suy.html>. Erişim Tarihi: 11.05.2023
- United Nations High Commissioner for Refugees, (UNHCR). (2023). *UNHCR Türkiye İstatistikleri*.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. T.C. Resmi Gazete, 28615, 11 Nisan 2013